

Naujienu Antroji Dalis

Nr. 934

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXV METAI

INDIJOS DOVANA LIETUVAI

Prof. Suniti Kumar Chatterji knyga
Balts and Aryans

Garbingas autorius, indų prof. pamilo lietuvių tautą

ALGIRDAS GUSTAITIS

Suniti Kumar Chatterji gimė 1890 m. lapkričio mėn. 26 d. bramanų šeimoje, kurios sentėviai į Vakarinę Bengaliją (Indijoj) atvyko iš Siaurinės Indijos XII a. Calcutta universitetą baigė 1913 m. Vyriausybės pasiūstas, trejus metus studijavo Londone, Paryžiuje pas indo-europiečių ir indo-arijų specialistus, taip pat lingvistiką ir fonetiką. Doktoratą literatūroje apgynė Londone 1921 m. Trisdešimt aštuonerius metus profesoriavo Calcuttos universitete, dėstydamas indo-europiečių kalbas.

Kaip vizituojuantis profesorius pakviestas į Philadelphiją 1951 metais.

Jo 1.300 psl. veikalas "Origin and Development of the Bengali Language" išspausdintas 1926 m. Už savo mokslinę veiklą apdovanotas garbės doktoratu honoris causa kelių universitetų Azijoje, Europoje, Amerikoje.

Rabindranath Tagore, su kuriuo draugavo nuo 1911 iki jo mirties 1941 m., buvo pavadintas Bhashacharya (Master of Speech). Indijos vyriausybė 1963 m. jam suteikė aukštą Padma-ivibhushana titulą.

Jis dažnai keliauja po pasaulį, studijuoja meną, renka mažus meniškumus, mėgsta muziką.

Knygos įžangoje rašo, 1964 m. kaip Indijos atstovas dalyvavo garsiojo ukrainiečių poeto Tarasa Ševčenko 150 metų gimimo šventėje, laikytoje Kijeve. Deja, tada jam nepavyko aplankyti Lietuvos, nei Latvijos, nors norėjo.

Jas aplankė vėliau, ir dar 1966, per abu kartu vos po savaitę kiekvienoje. Ten būdamas susipažino, gavo vertingų žinių iš lietuvių ir latvių mokslininkų, rašytojų, vėliau keitėsi laiškais, knygomis.

Jo bičiuliškumas lietuvių, latvių tautomis tikras. Savo įvade rašo:

"When in 1964 I was first at Vilnius and then at Riga, I was received with open arms as a long-last brother by my Lithuanian and Latvian friends and colleagues. As a Professor from India, with the atmosphere of Sanscrit in my mind, and with a few lines ang tags from the Lithuanian dainos which I could repeat, I had immediate access to the hearts of my friends, to their love and esteem and to their unstinted help in enabling me to study and understand, in howsoever a small way, the cul-

ture and ideology of the Baltic world". (XVI psl.).

Mini eilę jam talkinusių asmenų, pradėdamas nuo lietuvių sanskrito ir indologisto dr. Antano Poškos Vilniuje, kurį pirmą kartą sutiko Calcuttoje 1934 m., kalbų ir sanskrito dr. Ričardą Mironą, dr. Vytautą Mažiulį ir kt. Latvių sąrašą pradeda peote Mirdza Kompe, dr. Karliu Egle, dr. Janiu Kalniš ir kt.

Gavo vertingų dovanų knygomis. Knygą pradėjo rašyti 1966 m. pabaigoje. Išspausdinta 1968 m. balandžio mėn. Calcuttoje.

Šių eilučių autoriui didž. gerb. prof. Suniti Kumar Chatterji rašė, kad tai pirmą knygą Indijos žmonėms, ir dideliame skaičiui žmonių už Indijos, apie lietuvių kultūrą, kalbą, ir kt.

Švariai atspausyta, kietai įrišta, su pora dešimčių puslapių iliustracijų. Pilnas knygos vardas: "Balts and Aryans in their Indo-European background". By Suniti Kumar Chatterji, National Professor of India in Humanities, Emeritus Professor of Comparative Philology in the University of Calcutta. Išleido: Indian Institute of Advanced Study, Simla, 1968 m.

Pirmame knygos skyrelyje rašo apie Indiją, turinčią įvairių rasių žmonių, skirtingomis kalbomis, atskirais papročiais. Palaipsniui jie suartėjo su kitais, susimaišė. Keturi pagrindinės rasės su skirtingais tipais ir kultūra sudaro dabartinę Indiją, kurių tarpe ir arijai. Manoma, jie vėliausiai įsikūrė Indijoje, atvyko apie 2.000–1.500 m. prieš Kr. Euroazijoje arijai gyvena apie prieš 5.000 metų nuo dabar.

Primityvieji indai-hititai padalinti į du pagrindinius skyrius: Hititus (Nesian) jau išnykusius, ir indo-europiečius, suskirstytus į 10 grupių, kurių dvi pirmosios yra arijai ir baltai. Arijų kultūra Indijoje geriausiai palikta Vedose, kurios sudaro kaip ir hindų kultūros pagrindą.

Primityvieji indo-europiečiai kalbėję, galimas dalykas, viena kalba. Baltai iki Kristaus eros pradžios išbuvo kaip ir izoliuoti. Pirmieji keli šimtmečiai Kristaus eroje baltams buvę "Aukso amžiai" (the Golden Age of the Balts), jie buvo atžymėtinai metalo apdirbėjai šiaurės ir rytų Europoje. Tuo laiku baltai buvo išsiplėtę iki šiaurinės ir centrinės Rusijos nuo Uralo iki Volgos, nuo Dauguvos iki Vyslos.

A. a. PAULIUS AUGIUS

"Zemaitijoj" (grafika)

BAISUSIS RYTAS

(Prisimenant baisųjį birželį)

Kaip varpo dūžis, pasklido gandas:
Išveš į tundras, į tolimąsias.
Nuo amžių žalią ažuolą drūtą,
Iš rytų vėjas, kaip skiedrą neša...

Rausva, tą rytą, kėlėsi saulė.
Rytmečio ūkas lankomis tiesės,
O siaubo šmėkla lediniais pirštais —
Gnabė širdis nelaimingiesiems.

Artimų meilė — paniekos jausmas.
Judošiaus saujoj žvangėjo grašiai...
Jam nerūpėjo brolis užguitas,
Kada bičiulius mirčiai užrašė.

Potvyniu liejos beviltis skausmas —
Po miestą, dvarą, menkutę gūžtą.
O grubios rankos pikto skriaudėjo,
Smaugė jos laisvę, kol ji pražūsta...

Dangau galingas! Tave maldaujam!
Leisk pasilikti prabočių žemėj,
Duoki jėgos iškęsti kančią!
Mes čia užaugom! Norim čia mirti.

Veltui tos maldos, tremtinių raudos:
Aklas likimas — kurčios padangės...
Tolimoj tundroj, vien vėjas rauda...
Kur-ne-kur, kryžiai — užmirštas kapas...

MARIUS SAJUS
Warren — 6. 1. 69

Tikslus baltų vardas nesąna indo-europiečių charakterį, tiksliai nustatytas, kaip ir Celt — kitos reikšmingos indo-europiečių grupės. Nenustatyta ir Aest, Aesti tiksliai reikšmė. Baltų kultūrai tyrinėti esą du pagrindiniai šaltiniai: archeologija ir kalba (lingvistika) bei literatūra.

Dabar žinomos lietuvių ir latvių kalbos prieš apie 1.200–1.500 metų buvusi viena kalba, iki šiol nuostabiai išsaugojo se-

(Nukelta į 2 psl.)

KADA MIRĖ STALINAS?

Dabar mada kalbėti apie Staliną prisikėlimą. Amerikiečiai su dideliu džiaugsmu palaidojo Staliną ir, lubas pakaušiais daužydami iš to džiaugsmo, be paliovos tikina ir tikisi: Sovietų Sąjungoje prasidėjo demokratėjimas.

Stalinas negali prisikelti, dėl labai paprastos priežasties, Stalinas nebuvo miręs.

Tiesa, Stalino daiktaiškas liekanas buvo paguldė greta švenčiausiojo Lenino. Vėliau įkišo Kremliaus pamūrėn, nedidukę lentelę prikaldė, kad čia guli toks ir toks — galaktikų atstumas tarp švenčiausiojo Lenino ir pamūrėn įkištojo Josif Visarionovič Stalino.

Vaikų darbas, arba — baimės darbas. Stalino negali palaidoti Brežnevas, Kosyginas, kaip Stalino nepalaidojo Chruščiovas.

Gal būt, vienintelis žmogus, Stalino teroro sistemoje buvo ir liko — Nikita Chruščiovas, kuris tikrai norėjo palaidoti Staliną. Chruščiovas buvo Stalino mirtinai įžeistas, kai Stalinas Kremliaus svitos balius pačiam apogėjyje sušuko pirštu parodydamas į Nikitą Chruščiovą: "Tancuj chachol!" Ir chachol šoko. Ne bet kaip šoko gopaką Nikita!

Šiandien galima spėlioti, kodėl Stalinas šokdino Chruščiovą, kuris tada buvo centralinio komiteto narys ir Maskvos kompartijos pirmasis sekretorius.

Turim sutikti, kad Stalinas darė viską gerai apgalvojęs. Šokdinimas Maskvos miesto kompartijos sekretoriaus ir centralinio komiteto nario nebuvo girta Stalino iššokis. Stalinas viešai nepasigerdavo, mažai kalbėdavo, ypač baliuose.

O Nikitą šokdino. Tai gan simboliška. Galvokim kaip norim. Garbingiausioje Rusijos carų salėje, kur kruvinoji Rusijos istorija kūrėsi ir kuriasi, ūmai Kaukazo pakinkytų dirbėjo sūnus, gruzinas — duria pirštu į už iškilnių stalo sėdintį centralinio komiteto narį, šuniškai atsėdėjęs rusų Nikitą Sergejevičių Chruščiovą, ir: "Tancuj, chachol!" Galim tarti, kad tai šoko vergais virtusios tautos vienas iš pačios viršūnės, įsakytas Kaukazo traukinių plėšiko, kraujo upe atplaukusio gruzino.

Kartą Jurgis Baltrušaitis, Rusijoje išgyvenęs ir jaunystę ir senatvę, pačias ruso gelmes pažinęs, stebėjęs Staliną ir Chruščiovą iš artumos, išsitarė: "Raganos spėlioja Kaukaze — ar Stalinas keršija rusui už kraują plaunamą Kaukazą, ar kuria komunizmą?" Baltrušaitis buvo mažakalbis. Tai ištarė jau palikęs Maskvą kaip Lietuvos atstovas. Danguje apie tai iš Baltrušaičio tuo metu nieko neišgirdom.

Chruščiovas šokio neužmiršo. Kas gi galėtų užmiršti?

Stalinui mirus, likimas ar kombinacija taip norėjo, kad Chruščiovas iškiltų į Stalino sostą. Ir jis netrukė partiečiams suvažiavime net ašaroda-

mas išdėstyti koks kraugerys, niekšas, apgavikas buvo Stalinas. Dar daug valandų Chruščiovas būtų galėjęs lieti Stalino nusikaltimus, bet ir tai būtų buvusi tik maža dalis tos žmogų pritenkiančios tiesos — pasmerkimo: kaip gi Rusija, rusas davėsi taip engiamas, visišku vergu paverčiamas? Juk jie — rusai turėjo žinoti, ką, kaip darė Stalinas? Bet tylėjo, kentė, toleravo. Dar daugiau: dienas naktis patys aukštieji Stalino pašonėje suko galvą kaip geriau, nuostabiau pagarbinti "tėvą", "mokytoją", "žmonijos saulę", "genijų genijų", "vadą", "nepralenkiamą karvedį".

Vergų padermė! Totorių, mongolų, carų ir NKVD-NGB nužmoginta padermė. Jeigu Dievas ar velnias iš ruso išmuštų vergą, toj vietoj galėtų įdėti nors dalelę žmogaus.

Dabartinė Rusijos vergija — sovietinis jungas, negali būti be Stalino. Brežneva, Kosyginą, maršalą Žukovą, ir paskutinį enkavedistą, virtusį KG-bistu pagimdė Stalino sistema. Jie yra tos sistemos vaikai. Sistema juos pagimdė ir tik tokios motinos — sistemos gyvenimu vegetuojama.

Keletą metų po Stalino mirties buvo pasimetimas, kažkas panašaus į cirko grandinės pametimą. Net šokia tokia laisvės vilnelė nubangavo pridumblėjusios kūdros — Maskvos paviršiumi.

Vergas pasijuto varovo bizūnų atitolus. Ir jis pasijuto pasimetęs. Partijos instrukcijos atlyžimas jį ėmė gąsdinti galimu suklydimu. Tai nepakelti vergui.

Štai vėl grįžtama. Žukovas rašo savo atsiminimuose Staliną buvus sumaniu karvedžiu, dalykų esmę pagaunančiu vadu. Žukovas nutyli Stalino 1933-36 metų generolų, maršalų, karininkų ir kareivių skerdynes, nemini bukaus Stalino pasitikėjimo Hitleriu, nemini Stalino pasimetimo karui prasidėjus. Kaip gi tai minėti? Juk šiek tiek save gerbiąs karys — Žukovas neturėjo sėsti už vieno stalo su iki pažastų kruvinu Stalinu. Kaip tik ir buvo proga Staliną pasiūsti į ten, kur jo vieta — kartuvės. Ir karas būtų buvęs trumpesnis, ir patiems vokiečiams būtų buvęs pavyzdys kaip susidoroti su savu tironu.

Vokiečių garbei tenka pažymėti jų pastangas nudangoti Hitlerį, jų atentatus. Kur, nors panašus ženklas, vergais tautą ir Rusiją pavergusį Staliną nušalinti?

Per dešimtmečius Stalinas su NKVD, partijos pagalba rusų persijojo kacetais, badu, tardymais, — kad iš jų liko tik nužmoginti vergai. Vergas be varovo — dvigubas vergas.

Stalinas sukūrė vergus, kurie be Stalino negali būti tai, kas jie yra — vergais. Todėl — Stalinas ir nemiršta.

IDOMUS STRAIPSNIS

Rimtame, 32 puslapių straipsnyje "Lituanistyka w Polsce (do 1965 r.), atspausdintame 34-me tome "Rocznikow historycznych", Poznan, 1968, 137-168 psl., žymus Lietuvos istorijos žinovas, Poznanės Universiteto profesorius Jerzy Ochmanski išsamiai aptaria lenkišką istoriografiją, liečiančią lituanistiką.

"Lituanistika" autorius vadiną lietuvių kalbos, literatūros, kultūros ir Lietuvos istorijos tyrinėjimus. J. Ochmanski savo lituanistinių darbų apžvalgą dalina į tris laikotarpius:

1. Lituanistika Lenkijoje iki 1918 m. (7 psl.).
2. Nepriklausomos Lenkijos laikotarpis, 1918—1939 m. (15 psl.).
3. Pokarinis laikotarpis, 1945—1965 (10 psl.).

Skaitytojas turi progos susipažinti su darbais lenkų istorikų, kalbos žinovų, etnografų ir archeologų. Pirmuoju lituanistu Ochmanski, kaip ir kiti Lenkijoje, laiko Franciszką Ksawerę Bohuszą, knygos "Apie lietuvių tautos ir kalbos kilmę" autoriu (išleista 1808 m.). Be to, pro skaitytojo akis praeina ilga žymių pavardžių eilė, kaip Joachim Lelewel, Tadeusz Narbutt, Michał Bałucki, Józef Ignacy Kraszewski, Feliks Konieczny, Stanisław Kutrzeba, Jerzy Fijałek, Oskar Balzer, Henryk Moscicki (istorikas), Leon Kolankowski, M. Brensztejn, Stanisław Kosciolkowski, Michał Roemer, Oskar Halecki, Jan Otrębski, Witold Lówmianski, Bronisław Limanowski, Stanisław Ehrenkreuz, o iš jaunesniųjų, Piotr Lossowski, Jerzy Ochmanski ir kiti. Autorius daugiau dėmesio skiria veikalams, kurie liečia Lietuvos istoriją, Liublino uniją ir lietuvių kalbos studijas. Darbai, liečiant Bažnyčios istoriją ir Reformaciją Lietuvoje, paminėti tik parašėse. Iš labai įdomaus lituanistinių darbų Lenkijoje sugrupavimo, skaitytojas gali spręsti kuria kryptimi ejo lenkų tyrinėtojų susidomėjimas, ryšium su problema "Lietuva". Tai lietuvių valstybės kilmės genezė, Liublino unijos ir 1918—1920 įvykių aprašymai, kurie pagal Ochmanskį dažnai būdavo šališki. Autorius stebisi, kad lenkų istorikai nesugebėjo išsamiai ir bešališkai nušviesti Lietuvos istorijos, bet apsiribodavo

atskirų laikotarpių įvykiais. Reikia pabrėžti, kad Ochmanski, aptardamas lenkiškus veikalus, kartais juos aštriai kritikuoja, prikišdamas tyrinėtojams, kad vieną ar kitą Lietuvos istorijos laikotarpį jie nušvietė vien lenkų akimis žiūrėdami (psl. 156).

Iš šio straipsnio sužinome, kad Ochmanskio manymu, geriausių lietuvių kalbos gramatiką parašė Jan Otrębski; "lietuvių mokslas tokios gramatikos neturi", sako autorius. Iki šiol išleisti trys tomai, o ketvirtas (sintaksė) ir penktas (rodikliai) ruošiami spaudai (psl. 166).

Gana kruopščiam istoriografiniam aprašyme yra ir tam tikrų trūkumų, nors, tiesa, Ochmanski iš pat pradžių pasisako šiuo klausimu neduodęs pilnos bibliografijos. Pvz., jis nepaminėjo Juozapo Lukaševičiaus veikalų "Dzieje kosciołow wyznania helweckiego na Litwie", 2 tomai, Poznan, 1842—43 ir išsamaus Poznanėje 1961 m. išleisto Chylińsko biblijos įvado. Labai vertinga bibliografijos dalis yra straipsniai, liečiant lituanistiką Lenkijoje, atspausdinti žurnaluose ir serijose. Paprastai tokie straipsniai bendroje bibliografijoje nefigūruoja ir todėl dažnai nežinomi lituanistikos tyrinėtojams. Kiekvienas sąžiningas mūsų praeities ir Lietuvos kalbos rašytojas turėtų pasinaudoti vienu, arba kitu J. Ochmanskio paminėtu veikalu. Todėl Poznanės profesoriaus straipsnis yra rimtas įnašas, norintiems geriau susipažinti su lenkų susidomėjimu lituanistika.

H. Dilienė

LIETUVIŲ MENAS

Iš Balzeko muziejaus foto archyvu

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

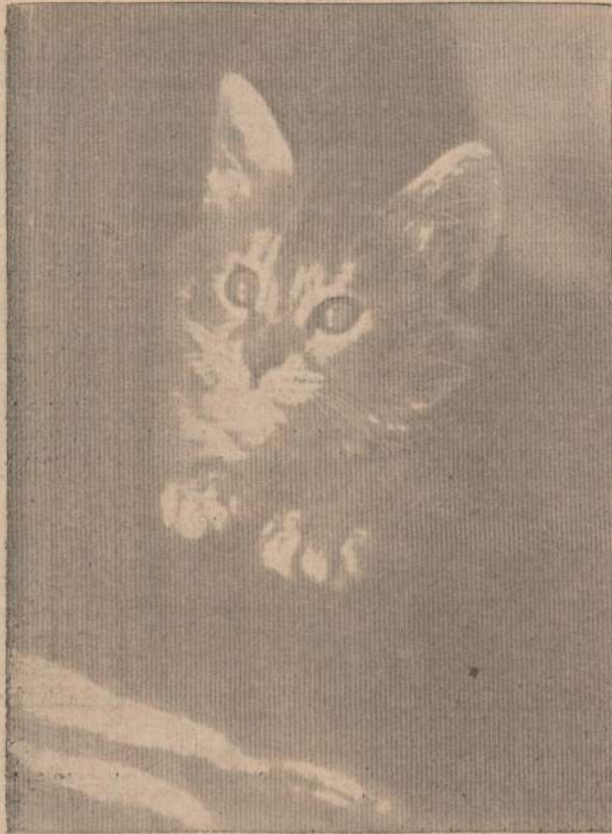
BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — \$4.00, minkšti — \$3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoje kelia aštrias gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siųsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

KATINĖLIS

Foto O. Andrews, Calif.

AŠ ATSIMENU SAVO TĒVELĪ

Atsimenu, četūras žvakēs
 Švietē ant palangēs.
 Prie jū atsiklaupēs,
 Meldēs Dievo tarnas.

Tiek daug žmoniū, —
 Visi atsiklaupē, akis prisidengē.
 Priklaupiau ir aš,
 Liepē mama, kad būčiau doras.

Atsimenu sidabrinj karstā,
 Tēvelj jame paguldītā.
 Tada nesupratau,
 Kad amžinai išnyksta...

Atsimenu, tokiā aukštā karietā,
 Juodus arklius;
 Daug vainikū ir gēliū buvo pridēta,
 Juoda gelumbe pridengtus langus...

Atsimenu —
 Ilgai ir toli važiavom.
 Man buvo liūdna...
 Norējau paklausti tēvelio...

Kodēl jis ten guli?...
 Mes visada divēse keliavom.
 Kodēl daugybē žmoniū,
 Seka iš paskos ant kelio?...

Privažiavom vartus —
 Keliā j kalnā.
 Gludi tyluma aplinkui...
 Žmonēs išsiēmē karstā nešē.

Aukštyn keliu tenai,
 Kur kryžū buvo pilna...
 Buvo iškasta gili duobē,
 Prie duobēs stovējo pušis.

Atsimenu, Dievo tarnas,
 Susidējēs rankas meldēs...
 Paskutinis žodis tartas —
 Karstas j duobē leidos.

Žmonēs... Verkiau,
 Palaukit!.. Sustokit!
 Mano ten tēvelis!
 Neberkit žemiū!... Prašiau.

Aš atsimenu —
 Atsimenu savo tēvelj.
 Dabar man aišku,
 Kodēl žmonēs akis dengēs...

Kodēl glostē mano plaukus —
 Sakē — vargšas vaikelis.
 Kodēl, apkabinusi mane, mama guodēs:
 Tēvelis nebegriš — jis mirēs.

Marius Sajus
 Warren — 2. 3. 69

J. VILIUSIS

Montrealio koop. "Litas" veiklos vingiai

Montrealio kredito unija "Litas", susikūrė pagal Quebec'o kooperatyvų sindikato aktą. Taigi, "Litas" yra kooperatyvas, kurio pagrindinis tikslas turėtų būti — skatinti taupymą ir bendrom jėgom sudaryti kredito šaltinį savo nariams, jiems patekus į sunkumus, bet ne išnaudoti, arba pasipelninti. Socialinis tikslas pirmoj eilėj!

Ar "Litas" tikrai tarnauja savo paskirčiai? Ar jo ir savo narių suorganizuotas kapitalas tikrai grįžta savo narių naudai vienu ar kitu būdu? Tenka pažiūrėti iš arčiau!

Per ištisą eilę metų mes esam liudininkai pernelyg įkyrios "Lito" propagandos mūsų Montrealio lietuviškojo spaudoj "Nepriklausomos Lietuvos" skiltyse (iš dalies ir "tėviškės Žiburiuose", Torontė), kuri vieno ir to pačio turinio kartojama pajėgišku tikslumu, tikrai jau atsibodo iki gyvo kaulo, kaip kad išgverusi plokštelė pasenusio gramofono!

"Paimkit savo santaupas iš bankų ir neškit į "Litą", "Perkelkit savo esamas sąskaitas į "Litą", "Dabar pats laikas išimti savo pinigus iš bankų ir padėti į "Litą", "Litas" moka aukščiausias palūkanas", "Litas" ima už čekius tik 10 cent.", "Litas" duoda nemokamo draudimą" (tur būt propagandistas pats sumoka iš savo kišėniaus? J. V.) ir t. t. ir t. t. Dar seniau matėme labai "viliojančius" "Lito" propagandos obalsius maždaug tokio turinio: "Pasidėk į "Litą" 7,000 dolerių ir mirk, tai gausi 4,000 dolerių".

Ta neskoninga ir kartais juokingai keista, grynai komercinio pobūdžio propaganda savaimė sukelia labai pagrįstą įtarimą, kad visa to užpakalyje yra tik biznio reikalas, bet ne koks nors idealas, kaip kad bandoma kartais įtikinėti. Kooperatyvas pavirsta paprasta finansine kompanija, kaip ir čia daugelis egzistuojančių, kurių viliojančius kvietimus girdime dažnai per radiją: "You are in troubles, You need money, just drop in".

Jų imamos palūkanos už paskolą mums yra gerai žinomos! Jau Hitleris savo nacional-socialistinėje biblijoje "Mein Kampf" pareiškė, kad nors ir melas, bet nuolat viešai kartojamas iš tribūnos įtikino masės (Psychologie der Massen!). Dėl to ir šiame kapitalistiniame Amerikos kontinente propaganda ir reklama plačiai vartojama per spaudą, radiją ir televiziją įvairiems bizniam gerai apsimoka. Visokie pigūs pažadai, obalsiai, taupymo galimybės perkant, suvilioja žmones. Tam tikslui išleidžiami milijonai, kuriuos vėl sumoka tie patys privilegijoti vartotojai. Štai tik mažas pavyzdys:

Per pirmus praeitų metų tris mėnesius reklamai išleista: "Salem" papirosams — 3,552,000 dol., "Winston" papirosams 3,321,000 dol., "Kool" pap. — 2,103,000 dol. Kad papirosų rūkymas kenkia sveikatai, propaganda neminia, kaip ir bendrai —

neigiamos pusės visuomet nutylima.

Negalima pasakyti, kad ir kredito unijos "Litas" propaganda nebūtų pasisekusi. Tik skirtumas tas, kad ji "Litui" nieko nekainavo per visą dešėtk metų! Montrealio "Nepriklausoma Lietuva", nors būdama kartais finansiniuose sunkumuose, nemokamai skelbė savo tekste, kaip aukščiau matėme, grynai propagandinius komercinio pobūdžio "Lito" rašinius.

Analizuodamas ekonomines šalies problemas savo ankstyvesnėje studijoje "Ekonominių problemų sukuryje" (žiūr. "Nepriklausoma Lietuva" N. N. 10, 11 ir 12 iš kovo mėn. 6, 13 ir 20 d. 1968 m.) esu gan išsamiai aptaręs visur besikeičiančias ekonomines gyvenimo sąlygas, kaip kad — nedarbą, streikų epidemiją, pragyvenimo brangėjimą, ryšium su bendrai neproporcingu kainų kilimu, o to pasekmėje ir dolerio įperkamos galios mažėjimą ir t. t.

Trumpai tariant, bandžiau atkreipti visų dėmesį į jau aiškius infliacinius reiškinis. Doleris tirpsta ne tik kišenėse, bet ir bankuose! Visa tai kartoti iš naujo nebūtų prasmės. Ten pat nurodžiau kai kurias preventyvinės priemonės, kaip tvarkyti savo finansinius reikalus, kad būtume tinkamai pasiruošę sutikti, gal būt, blogesnę rytojų!

Šiuo metu tenka atkreipti dėmesį į jau pradžioj minėtą nuolat kartojamą propagandą, raginančią perkelti visas savo santaupas iš bankų į kredito uniją "Litas". Tai reikia laikyti savanaudiška ir niekuo nepagrįsta, o kartu ir žalinga šiuo momentu agitacija. Atsiėmus savo santaupas iš banko, bus uždaroma sąskaita ir tuo nustojama visų nuolatinio kliento teisių ir būty privilegijų, kurias teikia bankai (aukščiau minėtoj studijoj smulkiai išvardinto. J. V.).

Šia proga noriu tik priminti vieną pagrindinių privilegijų

Geriausia ir vertingiausia
 dovana jūsų giminėms

LIETUVOJE

yra pilnai garantuoti

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI

su kuriais jie gali nusipirkti KA nori, KADA jie nori IR KAIP GALIMA DAUGIAU gauti už juos per specialias DOLERIŲ KRAUTUVES Vnešposyltorgo, kaip maisto, drabužių, batų, medžiagų, namų apyvokos reikmenų, televizijų, šaldytuvų, radio, baldų, motociklų ir t. t. Beveik viską Jūsų giminės gali įsigyti ką tik nori labai žemomis kainomis, žemiau net jų vertės, ką jūsų giminės galės jums patvirtinti.

Nieko neskaitome už patarnavimą!

Jeji norite savo gimines padaryti laimingas, užsisakykite per mūsų firmą

Dovanų pažymėjimus dabar per

**INTERTRADE
 EXPRESS CORP.**

125 EAST 23rd STREET
 NEW YORK, N. Y. 10010

Prašykite mūsų nemokamo Katalogo.

— galimybę pasiskolinti pinigų reikalui esant lengviausioms sąlygomis, vad. "personal loan", — asmeninė paskola.

Tai ne taip sau pasakymas, o tikras faktas. Rašančiam šias eilutes teko jau nekart pasinaudoti tuos džentelmenišku banko patarnavimu.

Pirmą kartą pasinaudojau 2,000 dol. paskola iš banko 1955 m. Paskola man buvo reikalinga pradiniam įmokėjimui perkant namą. Antrą kartą — 1961 m. gegužės mėn. 25 d. — 6,000 dol. sumai paskolą, kad galėčiau apmokėti iš karto visą likusį morgičių (įkaitą) Trust Co. Priežastis buvo šios antros paskolos ta, kad Trust Co. norėjo pakelti nuošimčius iš 6% iki 7%, su kuo aš nesutikau. Abi paskolos man davė Bank of Montreal (Blenry and St. Catherine St. Br.) iš 6%, kaip asmeninės paskolos — personal loan — vien tik mano vieno panašu, nereikalaujant jokių kitokių garantijų, — nei žirantų, nei bent kokio nors nekilnojamo turto užstato.

Tiek pirmos paskolos metu, kai aš buvau vos keletą metų banko klientu, tiek antros, — kai aš jau buvau apie dešimtą metų klientu, — mano einamoje sąskaitoje buvo tik menkos sumos kasdioninio naudojimo reikalams, o jas ištuštinus aukščiau minėtiems reikalams, paliko tik keletas dolerių, kad nebūtų uždaryta sąskaita.

Apmokėti minėtas paskolas neturėjau jokių sunkumų, nes aš pats galėjau nustatyti gražinio sąlygas, pagal mano finansinį pajėgumą.

Čia suminėti būdingi faktai, — tai nebuvo vien tik man teikiama išimtiną privilegija, bet tuo galėjo pasinaudoti ir visi kiti, kurie ilgesn. laiką buvo bankui žinomi pastovūs klientai. Tai gali patvirtinti ir ištisa eilė lietuvių, kurie turėjo panašius reikalų su chartered bankais.

Čia norėtusi paklausti, o gal ir koop. "Litas" galėjo duoti savo nariams asmenines paskolas panašiomis sąlygomis, kaip kad aukščiau minėta, nesgi skolinti — yra jo pagrindinis tikslas (žiūr. "Lito" statuto 7 skyrių. J. V.)?, klausimas paliekamas atviru, nors p. A. Merelio ir eilės kitų panašiai nukentėjusiu "Lito" žirantų patyrimas jau ir dabar tą reikalą pusėtinau nušviečia.

LIETUVIŲ MENAS

Iš Balzeko muziejaus foto archyvu

Dail. prof. Adomo Varno parodos atidarymo metu Balzeko muziejuje, pirmoje eilėje iš k. į d.: prof. Adomas Varnas su poniu, vysk. V. Brizgys, Irena Balzekienė, dail. M. Šileikis. Stovi dr. J. Jerome, St. Balzekas ir kiti. Nuotrauka Jurgio Kasakaičio

"Litas" skelbiasi mokąs aukščiausius procentus, t. y. 5% už paprastus indėlius ir 6.5% už terminuotus vieniems metams minimum.

Ar tai tikrai aukščiausi? Taip neatrodo! Štai bankai yra sau įvedę "True savings", prancūziškai vadinama "super épargne", — jau seniai moka 5%, o nuolat besikeičiant ekonominiams sąlygoms, pakėlė iki 5.5%. Procentai prirašomi kas 3 mėnesiai. Už metinius indėlius jau moka iki 7% (rašančiam šias eilutes "Banque d'épargne" jau seniai mokėjo iki šiol metinį indėlį 6.75%. Ir procentus prirašo kas 6 mėnesiai), ką skelbiasi visur ir prancūzų žinoma koop. organizacija "Coursse populaire", kuri jau pakėlė iki 7.25%. Tuo tarpu "Litas" siūlo 7% tik indėliams, deponuotiems nemaziau 3 metų. Kad ta sąlyga yra nepatogi, netenka aiškinti.

Jau savo aukščiau minėtam rašinyje esu įspėjęs, kad didelės pinigų sumas iš viso neapsimoka laikyti grynais pinigais, bet kur, dėl infliacinių reiškinių, yra geriau investuoti į nekilnojamą turtą, arba į pelningas akcijas, ar bent paskolos laktus (miesto, provincijos ar federalinius), kurie duoda didesnius procentus. Pats "Litas" jau seniai (tur būt, ir dabar. J. V.) praktikuoja tą būdą. Kai susirinkdavo daugiau įnašų grynais pinigais, užpirkdavo paskolos laktus. Kitaip tariant, savo narių pinigus išskolindavo, atlikdavo tarpininko rolę. Dėlto pats "Litas", nelaikydamas didesnes pinigų atsargas, turėdavo vėl skolintis iš banko, kad galėtų patenkinti savo narius, norinčius pasiskolinti.

O kaip yra su mažais taupytojais? Kokį procentą jie gauna iš "Lito" už savo sutaupas? Nesgi kooperatyvas ir yra mažų taupytojų organizacija, o ne kokių nors milijonierių! Tai paliustruoja pats faktas ir pakankamai atsako į klausimą. Štai:

1957 m. p-nas "X", sumokėjęs įstojamo mokesčio 10 dol., įsigijo du "Lito" šėrus. Į jo sąs-

kaitą buvo įrašyta 10 dol. 1968 m., t. y. po 10 metų, kai "Litas" atsiskaitė sau nario mokesį — už 3 metus po 60 cent. ir už 7 metus po 1 dol. į metus, viso 8 dol. 80 centų, tai iš p. "X" deponuotų 10 dol. šėrų sumos, kartu su priaugusiais per tą laiką procentais — paliko tik 5 dol. 66 centai. Paaikškinimai nereikalingi! Jeigu p-nas "X" pasilikis dar vienus metus koop. "Litas" nariu, tai jį ištiks "likimas", kaip ir mane. "Litas" pasiims sau vienių metų nario mokesį ir iš minėtos likusios sumos paliks tik 4 dol. 97 cent. Taigi, nepilnas šėras. Einama jo sąskaita bus uždaryta ir jis bus išbrauktas iš narių tarpo.

Jei tas p-nas "X" būtų pasidėjęs tuos savo 10 dol. 1957 m. į bent kokį banką, tai ir prie mažesnių procentų jo sąskaitoje būtų atsiradę apie 13 dol.

Čia tai ir iškyla visoj nuogumoj "Lito" narių mokesčio klausimas. Koks to mokesčio reikšimas, kam jis eina ir ką jis duoda,

— net patys "Lito" rabinai negali paaiškinti.

Kooperatyvų istorijoje mums koop. nario kasmetiniai mokesčiai yra nežinomi. Yra normalu — įstojamas mokesis ir bent vieno šėro prievolė. Jei viešai demonstruojama, kad šiame kontinente esą 26 milijonai koop. kredit-unio narių, — tai kyla rimtas klausimas, kur eina tie 26 milijonai dolerių, sumokėti kasmet po vieną dolerį nuo nario, tame skaičiuje ir iš Montrealio lietuvių surenkamų kasmet 1,400 dol. ("Litas" sakosi turįs 1,400 narių)? Nejaugi tai niekam neįdomu? Aukščiau suminėtas stiprus prancūzų kooperatyvas "Cousse populaire" jokio nario mokesčio neima. Būti nariu — užtenka įsigyti vieną šėrą už 5 dol.

(Bus daugiau)

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrau- tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudęs tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama Lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudęs mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

PARODOS CHICAGOJE, CLEVELANDE IR KITUR

A. Petrikonio paroda

Dail. Antanas Petrikonis

Šiandien ir rytoj Clevelande Čiurlionio ansamblio namuose tebevyksta gerai pažįstamo meno mėgėjams dailininko Antano Petrikonio tapybos darbų paroda.

Dailininkas Petrikonis jaunas, energingas, pačiame kūrybingumo amžiuje, išstatė keliasdešimt darbų, kurie buvo sukurti vėlesniu laiku. Jis turėjo keletą individualių parodų, kurios buvo sėkmingos, taip pat apšėdai dalyvavo kolektyvinėse parodose. Meno mokslą buvo įgijęs Anglijoje, o profesinį pasiruošimą gavo jau Amerikoje. Anksčiau A. Petrikonio išraiškos šaltiniai buvo vėsiųjų spalvų peizažuose ir žanro kompozicijose. To etapo keletą darbų mūsų visuomenė matė Religinio meno parodoje ir jo individualioje parodoje Orento meno galerijoje. Minėti Petrikonio paveikslai liudija temperamentingą mostą, kiek skubotai perteiktos gamtos fikrovės į drobę, įkvėpimą. Vėliau Petrikonis nuo gamtos kiek atlyžo ir ėmėsi monotipų bei įvairių kitokių technikų sritimis domėtis. Čia jau visai naujas Petrikonis iš-

kyla. Kiek anksčiau jo gamtovaizdžiai buvo pilki, techniškai kai kuriais atvejais "neapvaldyti", tai jo monotipai (atspaudai) ugningi, spalvų variantai vystosi iki pačių plonybių. Visiems, kas tuos jo paveikslus matė, patiko. Čia jis pereina į abstrakčias, ir surrealistines formas — atseit, "grynosios" kompozicijos su trečiuoju matavimu formas. Spalvų niuansus išgauna skysta akrilika, panašiai, kaip tai galima padaryti ir suakvarele. Bet kokios darbo priemonės vertojamos, nėra svarbu. Svarbu rezultatai. Pav. mūsų Alf. Dargis iš "sunkios" realistinės tapybos perėjo prie abstrakčių formų technikos ir pasidarė tos srities specialistas. O mums atrodo, lyg būtų ne tas pats A. Dargis. Mūsų Petrikonis turi talento, bando siekti naujų, sudėtingų, jam rūpinimų save patenkinančių dalykų. Kūryba ir yra nepaliaujamas ieškojimas, tik reikia daugiau pastangų, kantybės ir sunkaus darbo. Pasiekus didelių dalykų, kaip sako, ir mirti būna lengviau.

Zelma Rotta paroda

Sears Vincent Price meno galerijoje, 140 E. Ontario St., Chicagoje, praėjusį šeštadienį buvo atidaryta Brazilijoje gyv. Zelma Rotta savotiškos tapybos-kolažo darbų paroda. Parodą atidarė Brazilijos konsulas A. Ferreira da Rocha.

Rottos darbų nėra daug, didžioji galerijos salių dalis užpildyta 18-to šimt. Anglijos dailininkų originaliais akvarelėmis ir litografijų darbais. Bet jų kainos labai aukštos — nuo \$450.00 iki \$1,500 ir t. t.

Zelma Rotta darbai yra tokie: prie lentos pritvirtinta kamuoliukai plonų vielų (steel wool), tokių, kokiomis trinami prideginti keptuvai. Iš jų sudarytos lyg gėlių puokštės, tarp jų prisagstyta smulkių ir

J. DAGYS

"Taip jie paliko Lietuvą 1944 m.

(Medžio skulptūra)

stambių "poteriukų". Daugiau nieko. Šitie daikteliai nudažyti ryškiomis spalvomis, atrodo kaip gėlės, uogos ir pan. Šiaip nedaro didelio įspūdžio, ne bent tiek, kad "kas nors naujo".

Dail. Bronės Jameikienės vitražiniai darbai išstatyti iki birželio 15 d. Lourdes High School 4034 W. 56th St., Chicagoje.

Algirdo Grigaičio nuotraukų paroda vyksta Balzeko Lietuvos kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., Chicagoje. Paroda muziejuje tęsis iki liepos 11 d. Lankymo valandos kasdien nuo 1 v. p. iki 4:30 v. popiet.

Alg. Grigaitis yra kūrybingas fotografas, besireiškiantis foto menininkas. Jis tamsiame kambaryje sudaro optinius įvaidžius, išgaudamas net abstrakčias formas bei mirażus. Šios rūšies foto technika tarnauja savęs išsireiškimui, panašiai, kaip bet kuri kita meno sritis. Maloni ir reta proga pamatyti Alg. Grigaičio nuotraukas. Įėjimas nemokamas. Atdara ir sekmadienį.

Algirdas Grigaitis gyvena Des Plaines, Ill. Turėjo individualių parodų: Jaunimo Centre, Tabor Farmoje, vidurmiesty Chicagoje ir kitur. Jo foto nuotraukų tilpo lietuvių spaudoje. Ši jo paroda itin įdomi ir patartina pamatyti.

— Balzeko muziejus nuolat gauna įvairių dokumentų, organizacijų protokolų, ypač knygomis papildomas knygynas.

— Vasaros metu "Meno žinių" skyrius reguliariai neišeis.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Krizas Pleperis. 77. Septyniadešimt septyni anekdotai iš sovietų ir apie sovietų "rojų". Išleido autorius savo lėšomis, tiražas 1000, 56 puslapiai su dail. J. Kiburo piešiniais tekste ir aplankoje. Kur gaunama — nepasakyta, bet perskaityti, nusiųukti ir kai kuriuos anekdotus atmintinai išmokyti tikrai verta. Tai yra specifiniai "sovietinis humoras", kurį taikliai galima pavadinti "juokais pro ašaras". Kaip pats autorius, neseniai iš Sovietų Rojaus į laisvą pasaulį ištrūkęs asmuo (Krizas Pleperis yra tik slapyvardis), knygelės įžangos žodyje rašo: "Kadangi Tarybų Sąjungoje nėra laisvo žodžio ir neleidžiama jokia valdžios žmonių kritika, tai visa liaudies išmintis ir "tulžis" liejasi anekdotais. Daugiausia tų anekdotų sukuriama Pabaltijo kraštuose".

Parodyti, kaip brandūs yra tie "raudonieji juokai", Naujienose su autoriaus parašu kartis nuo karto vienas kitas anekdotas bus perspausdinamas.

— M. K. Čiurlionio kūryboje susijungia daug humanistinių elementų — išmintis, grožis ir idėjos.

— Aleksandras makedonietis buvo užkariavęs Persiją, da-lij Indijos, Egiptą, Mažąją Aziją. Mirė Babilone 323 m. prieš Kristų.

— Mažame kambaryje mintys geriau koncentruojasi, negu dideliame. Didelis kambarys skatina veikti.

Dail. Antanas Petrikonis

Is vykstančios parodos birželio 13, 14 ir 15 d. d. Clevelande Čiurlionio Ansamblio namuose.

"Kėlias" (tapyba)